

Dragica Haramija

Dim Zupan: *Hektor in zrela hruška*.

Ilustrirala Andreja Gregorič.

Ljubljana: Založba Mladika (zbirka Hektor), 2011.

Serijski sedmi knjig Dima Zupana, ki so izšle v knjižni zbirki Hektor (*Hektor in ribja usoda* (2006), *Hektor in mala šola* (2007), *Hektor in velika avantura* (2009), *Hektor in male ljubezni* (2009), *Hektor in duh po človeku* (2010), *Hektor in velika solza* (2010) ter *Hektor in zrela hruška* (2011)) opisuje življenje labradorca Hektorja od njegove skotitve do smrti. Zupanu so leta 2010 za delo *Hektor in male ljubezni* prisodili desetnico, letos pa je za zadnji knjigo iz zbirke prejel večernico.

Skozi serijo knjig Hektor ne opisuje le svojega življenja, temveč življenje svoje okolice po avtobiografskem principu realističnega vzorca doživljajske proze. Glavni lik in hkrati personalni pripovedovalec je torej Hektor, zato serija po temi sodi med animalistične pripovedi (na tem nivoju zgodbe je opaznih veliko zooleksemov). Zaradi živalskega antropomorfne pripovedovalca, ki skozi svojo pripoved podaja pravzaprav imaginativno humanizirano vizijo sveta, sodi delo med fantazije, čeprav se s stališča ljudi ne zgodi noben čudež in je dogajanje postavljeno v naš vsakdanji svet. Človeški literarni liki namreč ne vedo, da jih Hektor in druge živali razumejo, se o njih pogovarjajo, imajo zanje vrednostno lestvico, se čudijo njihovem ravnanju. Ravno nasprotno, ljudje menijo, da so oni tisti, ki poskrbijo za živali. Hektorjeva merila namreč niso človeška, celo nasprotno: pasji pripovedovalec človeška dejanja velikokrat komentira kot popolnoma nesmiselna ali vsaj nerazumna. Dogodivščine so zanimive in zabavne, a hkrati tudi zelo resne, takšne, kot je tudi življenje nas vseh.

Skozi serijo predstavlja avtor najpomembnejše življenjske postaje glavnega lika: skotitev, pridobitev družine, šolanje, ljubezen, starost in smrt. Zupanov labradorec je pogumen, spreten, predvsem pa pameten (ker če ne bi bil ravno labradorec, bi bil filozof) in hitro učeči se pes, ki razume ljudi bolje, kakor se razumemo sami: prezira človeške zakone (npr. grbine

na cesti, pa to, da morata biti gospodar in pes zvezana z vrvico) in tudi o človeški šoli nima najboljšega mnenja, ker tam otrok ne naučijo zanesljivosti in ljubezni do živali. Čeprav ne mara svojega imena (njegova pasja mama ga je klicala Kodrček, česar ljudje seveda ne vemo), se z njim sprijazni, sprejme tudi druge zahteve ljudi, čeprav se mu zdijo te neumne (upošteva, na primer, kje ne sme poležavati, pa prepoved grizenja najbolj finih čevljev). Hektorju se zdijo nekatere človeške navade tudi precej smešne: ugotovi, da je pri smučanju očitno najlepši tisti del, ko sezujemo smučarske čevlje; ljudje po njegovem sploh ne znamo elegantno hoditi, ker pravzaprav ne hodimo, ampak stopicljamo po dveh, in še malo nismo tako lepi kakor psi – imamo le nekaj dlak na glavi. Hektor pogosto razlaga pasje modrosti o imenitnosti psov, ki se morajo pošteno truditi, da vsaj za silo vzgojijo svoje gospodarje.

V Hektorjevem življenju je pomembna njegova družina (kajti Hektor ve, da ima on družino, in ne družina njega!), člani družine, čeprav so stranski liki, so precej natančno predstavljeni skozi drobna dejanja ali čustvovanja: po Hektorjevih kriterijih je najboljša mama Janja, saj se največ ukvarja z njim in vedno mu daje posladke, oče Štefan je zelo uporaben za sprehode, a mu Hektor precej zameri razmerje z Angelo (ki ga k sreči zavoha le on), dvojčici Pija in Mija pa ob psu, ki sta ga dobili za darilo za deveti rojstni dan, odrasteta.

Zadnja Hektorjeva zgodba, *Hektor in zrela hruška*, zaključuje ne samo serijo, temveč tudi Hektorjev življenjski cikel. Delo govori o njegovi starosti: razmere v domači hiši so se spremenile, saj sta Pija in Mija odrasli (zato imajo zdaj občasno na obisku tudi njune fante, ki pa Hektorju niso všeč), za mamo Janjo pa labradorec še vedno pravi, da je "punca z veliko pasjo dušo". Oče Štefan ga vozi k veterinarju, ki pa mu ne more pomagati. Mija postane slikarka, zelo se trudi naslikati Hektorjev portret, a s svojim delom ni zadovoljna. Po številnih poskusih ji vendarle uspe, zato bo Hektor – vsaj na sliki – vedno s svojo družino: "Poglej, Hektor, kako dobro sem te zadela, mi je na koncu slikarka pokazala izdelek. Takrat sem razumel, kaj je mislila s tem, da mora slikar s čopičem ujeti dušo. Zares sem si bil bolj podoben, kot če bi se pogledal v ogledalo."

Nagrajena povest je zgodba o labradorčevi starosti in smrti. Staranje sproži v Hektorju val spominov na dolgo in lepo pasje življenje, ti retrospektivni spominski drobci mu izpolnjujejo starost. Kakor v jesenskem vetru z drevesa odpadejo zreli sadeži hruške, tako se utrne tudi Hektorjevo srečno in dolgo pasje življenje. In tak je red v naravi, na katerega želimo ljudje pozabiti.

Redko se zgodi, da bi avtor uspešne, zelo brane serije to zaključil s temo, za katero zagotovo ve, da med bralci ni prav priljubljena. Še redkeje

se zgodi, da je zadnje delo take serije eden od njenih vrhuncev, če ne prav njen najboljši del. A Dimu Zupanu je uspelo oboje. *Hektor in zrela hruška* je v slovenskem prostoru in tudi širše zagotovo edinstvena pripoved o staranju, starosti in smrti, namenjena mladim bralcem, ki, kot vsa vrhunska mladinska literatura, močno nagovarja tudi odraslega. Avtor, ki se s humorjem in blago ironijo vseskozi uspešno brani pred tem, da bi mu pripoved zdrsnila v sentimentalnost, pa ostaja prepričljiv in v skladu sam s seboj tudi takrat, ko Hektorju dovoli izreči njegov (svoj) pogled na bistvo sobivanja v tem našem skupnem svetu: "Pogledal sem jih, mojo družino, ki so družno točili solze, in se vprašal, kaj je bilo tisto, kar nas je vse moje življenje tako tesno držalo skupaj. Ljubezen. To je bila ljubezen."